

Namn att minnas

Stig Strömholm

Grillparzer, Tyska herrar, En fransk litteratör, Data och integritet, Vänstern och kulturinnehållet, Mot S:t Just, Juristjubileum med framtidssoro, Rätten till glömska i dataåldern, Ett ord och dess grannar, Kan försoning reglementeras, Stort öppet kungligt elände, Blaise Pascal, Alfred de Vignys dagbok.

Vad i all sin dar är detta? frågar sig måhända en konfunderad läsare. Ett surrealistiskt poem?

Men frågan kan aldrig ställas av den läsare som samtidigt — vilket vi utgår från vara fallet med den stora majoriteten av denna tidskrifts publik — är finsmakare på Svenska Dagbladets kulturavdelning. Han skulle genast säga att detta är rubriker på kulturartiklar i SvD och i samma andetag tillägga att det bara finns en person i Sverige (kanske på jorden!), som skulle ha kunnat skriva dem alla. Hans namn är Stig Strömholm.

Ännu för ett par år sedan var det namnet praktiskt taget okänt utanför den akademiska världen och närmare bestämt dess juridiska sektion jämte den nyss nämnda kretsen av finsmakare. Stig Strömholm hade genom sina artiklar i SvD, avsiktligt eller icke, gjort sitt bästa att motsvara den gamla, gängse fördomen om en excentrisk professor, och den uppmuntrar knappast några andra än just finsmakarna till närmare bekantskap. Både i fråga om ämnesval och kanske framför allt stilkonst har Stig Strömholm på det hela taget hållit sig fjärran från allmänningen. Gamla glömda författare analyserade på ett språk, som habituéerna kallar subtilt och alla andra snårigt men som i sin bizzarra blandning av tysk lärdom och fransk logik framför allt försmår korta satser, har länge varit hans specialitet. Mitt personliga Strömholmsrekord — men det kan säkert överträffas — är *en* mening i en understreckare omfattande 21 rader; meningen alltså.

Dock — enligt den vedertagna vidskepselns skall en professor inte bara vara excentrisk utan också som bekant *ein Herr anderer*

Meinung. I den egenskapen har Stig Strömholm, avsiktligt eller icke, blivit en känd person. För ett halvsekel sedan skulle en professor här i landet för att kunna berömma sig av att ha en annan mening vara radikal. Nu är det som bekant tvärtom, och följaktligen är Stig Strömholm konservativ — värdekonservativ för att begagna ett av honom själv präglad uttryck — och som sådan har han väckt allmän uppståndelse. Det började med att han inledde en stor debatt på SvD:s kultursida under den enligt porträttörens mening synnerligen olämpliga rubriken "Är konservatism möjlig?" — en debatt, vars inlägg småningom samlades i bokform under titeln "Kämpande konservatism". Rubriken må dock vara Strömholm förlåten, eftersom artikeln inte bara gav upphov till nyss nämnda bok utan också förmodade Strömholm att gå till botten med problematiken i en egen, långt tyngre vägande bok, nämligen "Sverige 1972".

Detta är inte avsett som en lättköpt kvickhet. Även om en och annan otålig läsare kanske tycker att Strömholm inte skulle behöva ta 500 sidor på sig för att komma underfund med att han måste avstå från att vara socialdemokrat, så har denna otåliga läsare fel. Strömholms bok är trots sitt avskräckande omfång värd att läsas och att läsas om igen. Den är något så ambitiöst och i Sverige sällsynt som en systematisk analys av våra stora samhällsfrågor ur ideologisk synpunkt och denna analys, som leder fram till ett förkastande av socialismen och ett accepterande av värdekonservatismen, bygger på en inträngande diskussion under vilken författaren håller domedag med sig själv.

Boken har recenserats i denna tidskrifts spalter och skall här inte recenserats på nytt. Men det förtjänar framhållas att "Sverige 1972" inte uteslutande är en djupsinnig tankeövning. Förvisso är den imponerande i sin intellektuella energi, sin vilja till systematik och klarhet. Men man skall icke låta avskräcka sig av den grundlärde professors juridiska

skarpsinne och humanistiska bredd. Hans bok är inte någon vetenskaplig avhandling, utan en mycket personlig bekännelseskraft, där han genom självrannsakan söker komma fram till en hållbar livs- och samhällsåskådning. I denna självrannsakan saknas varken ironi eller självironi, varken humor eller självkritik. Ja, Strömholm kan tillåta sig en tankeflykt, som endast mycket uppmärksamma läsare av hans understreckare skulle kunna misstänka honom för. De övriga läsare, som måhända skrämts av hans ibland något invecklade resonemang och däremot svarande satsbyggnad, bör inte underlåta att stifta bekantskap med Strömholm, när han släpper gäcken lös, vilket just sker i de satiriska avsnitten av "Sverige 1972".

Stig Strömholm föddes år 1931 i Boden som son till en i förtid bortgångnen officer och är född själv en mycket aktiv och ansvarsmedveten kapten i pansartruppernas reserv. Man skulle knappt tro det när man ser honom, men under den snarast vecka ytan, som kan föra tanken till en abbe under det stora seklet, finns en hård kärna av beslutsamhet, målmedvetenhet och viljestyrka. När han någon gång förfaller till självbespeglning är han benägen att tro att det militäriska i hans natur som ett slags komplement framlockat sinnet för det subtila, det sällsynta och det sällsamma. Det ena skulle inte kunna existera utan det andra, därav balansen i hans harmoniska läggning. Hur det nu kan förhålla sig med den saken, blev han fil kand 1952, jur kand 1957 och jur lic 1960, allt i Uppsala. År 1964 blev han dr jur i München och två år senare disputerade han i Uppsala på en avhandling med titeln "Le droit moral de l'auteur". Som om han inte vore tillräckligt abstrakt redan som det är, heter hans juridiska specialitet immaterialrätt.

Han satt ting 1958—60, blev fiskal i Svea hovrätt 1961, fick en forskartjänst hos statens råd för samhällsforskning 1966 och blev samma år docent i jämförande rättsvetenskap vid

Uppsala universitet. År 1969 utnämndes han till professor där i allmän rättslära. Förutom fortsatta studier i immaterialrätt har han också sedan dess publicerat det digra verket om "Sverige 1972" och för inte länge sedan dessutom en förintande kommentar till det nya grundlagsförslaget. Aftonbladet & Co har heller inte försummat att utpeka denne svårretikerade man som "högerextremist" och buntat ihop denne intelligensaristokratiske individualist med samhällskritiker av typ advokat Lennart Hane. I början torde Strömholm — ovan som han var vid atmosfären utanför elfenbenstornet — ha tagit angreppen hårt, men numera tycks han ha insett att de är lika ofrånkomliga som futila.

Hur hinner han? Han är onekligen en mångsysslare: akademisk lärare och forskare, kulturpublicist, politisk polemiker och god familjefader därtill, samt, låt oss för all del inte glömma det, reservofficer. Men han är en man som kan organisera sin tid och har sobra vanor. Han dricker inte sprit, röker inte tobak och stiger enligt förljudande upp varje morgon klockan sex för att efter att ha läst några sidor Homeros — på originalspråket givetvis — tillbringa en timme på hästryggen. Därefter är han beredd att börja dagens id. Är han verkligen så övernaturligt omänsklig? Han får själv svara på frågan med de vemodiga slutraderna i hans bidrag till SvD:s serie "Den lustgård, som jag minns", ett bidrag som var betitlat "Idyll modell/40": "Ett sista drag hos det varma lampljusets och den goda frihetens lustgård: där fanns inte längre någon trädgårdsmästare. Om det förhåller sig så, att det är rådligare och bättre för den fortsatta vandringen att minnas slagfält och grussträckor än att se tillbaka på lustgårdar, då är säkert trädgårdarna utan den auktoritative väktaren de allra farligaste. De föder lojalitet, där det kanske varit matnyttigare med opposition."